

SADRŽAJ

PREGOVOR ČETRNAESTOM IZDANJU	23
------------------------------------	----

Prvi odeljak UVODNA RAZMATRANJA

Glava I	
PRIVATNOPRAVNI ODNOSI SA ELEMENTOM INOSTRANOSTI I NAČINI NJIHOVOG REGULISANJA	27
1. Uvod – dva primera.	28
a) Jedan nemio događaj i nekoliko pitanja	28
b) Jedan vedriji događaj, čiji je epilog, zasada, takođe neizvestan	29
2. Privatnopravni odnosi sa elementom inostranosti	29
a) Privatnopravni odnosi	29
b) Element inostranosti u privatnopravnim odnosima	31
ba) Pojavni oblici stranog elementa	32
bb) Značaj pojave stranog elementa u privatnopravnim odnosima	33
bc) O problemu relevantnog stranog elementa	33
3. Načini regulisanja privatnopravnih odnosa sa elementom inostranosti	35
a) Direktan način	36
b) Indirektan način	38
Glava II	
POJAM, PREDMET I NAZIV MEĐUNARODNOG PRIVATNOG PRAVA	40
1. Predmet međunarodnog privatnog prava	40
2. Pojam međunarodnog privatnog prava	43
3. Naziv međunarodnog privatnog prava	44
Glava III	
IZVORI MEĐUNARODNOG PRIVATNOG PRAVA	46
1. Opšti pogled na izvore međunarodnog privatnog prava	47
a) Unutrašnji izvori međunarodnog privatnog prava u pojednim državama	47
b) Multilateralne konvencije kao izvori i kao način unifikacije međunarodnog privatnog prava	52

ba)	Aktivnost Haške konferencije za međunarodno privatno pravo na unifikaciji pravila međunarodnog privatnog prava	52
bb)	Regionalne multilateralne konvencije kao način unifikacije međunarodnog privatnog prava	56
c)	Međunarodno privatno pravo Evropske unije	59
2.	Izvori međunarodnog privatnog prava Srbije	62
a)	Ustav kao izvor međunarodnog privatnog prava Srbije	63
b)	Zakoni (osim ZMPP) i podzakonski akti kao izvori međunarodnog privatnog prava u Srbiji	64
ba)	Najvažniji pozitivni propisi koji su izvor normi o određivanju merodavnog prava (kolizionih normi)	64
bb)	Najvažniji propisi koji su izvor normi o pravima stranaca da stupaju u građanskopravne, porodičnopravne, radnopravne, privrednopravne odnose u Srbiji	65
bc)	Najvažniji propisi koji su izvor normi o građanskoprocenim odnosima sa elementom inostranosti	66
bd)	Najvažniji propisi koji su izvor normi o pravima domaćih državljana da stupaju u građanskopravne, porodičnopravne, radnopravne, odnosno privrednopravne odnose sa elementom inostranosti.	66
c)	Međunarodni ugovori kao izvor međunarodnog privatnog prava u Srbiji	66
ca)	Multilateralne konvencije	67
cb)	Bilateralne konvencije	72
3.	Hijerarhija izvora međunarodnog privatnog prava, odnosno sukob različitih izvora, kao i pitanje pravnih praznina u međunarodnom privatnom pravu	76
a)	Sukob različitih izvora međunarodnog privatnog prava, odnosno hijerarhija izvora međunarodnog privatnog prava	76
b)	Pravne praznine u međunarodnom privatnom pravu	78
Glava IV		
SISTEM DALJEG IZLAGANJA		80

Drugi odeljak
OPŠTI DEO – OPŠTE USTANOVE
MEĐUNARODNOG PRIVATNOG PRAVA

Glava I		
KOLIZIONE NORME		85
1.	Dva primera	86
2.	Sušтина kolizionih normi	87

3. Struktura kolizionih normi	88
a) Pravna kategorija.	89
b) Tačka vezivanja.	90
ba) Podela prema širini ovlašćenja foruma.	91
bb) Podela na proste i kompleksne tačke vezivanja	93
bc) Podela na stalne i promenljive tačke vezivanja	94
4. Vrste kolizionih normi.	96
a) Jednostrane i višestране kolizione norme	96
b) Samostalne i nesamostalne kolizione norme	97
5. O pravnoj prirodi kolizionih normi.	98
Glava II	
PRIMENA STRANOG PRAVA	103
1. Pristup problemu	104
2. Značaj primene stranog prava	105
3. Različite koncepcije o pravnoj prirodi stranog prava	106
4. Razlike između načelnog i stvarnog položaja stranog prava pred domaćim organima	109
5. Saznatljivost i način saznavanja stranog prava.	111
a) O saznatljivosti i posledicama „nesaznatljivosti“ stranog prava	111
b) Način saznavanja stranog prava	112
6. Primena stranog prava prema međunarodnom privatnom pravu Srbije	114
Glava III	
PROBLEM KVALIFIKACIJE (SUKOB KVALIFIKACIJA)	116
1. Postavljanje problema	117
a) Dva primera.	117
b) Pojava i definisanje problema u teoriji	118
c) Kvalifikacija pravne kategorije i kvalifikacija tačke vezivanja	121
2. Rešenja problema kvalifikacije	124
a) Kvalifikacija po <i>lex fori</i>	124
b) Kvalifikacija prema <i>lex causae</i> i stepenasta kvalifikacija	126
c) Kvalifikacija pomoću autonomnih pojmova.	127
d) Ostala rešenja	128
e) Rešenje problema kvalifikacije u pravu Srbije.	128
Glava IV	
PRETHODNO (INCIDENTALNO, PREJUDICIJALNO) PITANJE	130
1. Postavljanje problema	130
2. Uslovi postavljanja prethodnog pitanja.	132

3. Rešavanje problema u teoriji i praksi	133
4. Opređenje autora	134
Glava V	
UZVRAĆANJE I UPUĆIVANJE NA DALJE PRAVO	
(PREUPUĆIVANJE) – <i>RENOI</i>	135
1. Pristup problemu	136
a) Pojava uzvraćanja i preupućivanja	136
b) Neke pojmovne i terminološke napomene	137
2. Pretpostavke za uzvraćanje i upućivanje na dalje pravo	138
3. Razlozi za i protiv ranvoa	139
a) Argumenti u prilog ranvoa	139
b) Argumenti protiv ranvoa	140
c) Stav nekih stranih pozitivnih prava prema ranvoa	142
4. Način primene ustanove ranvoa	143
5. Ranvoa u našem međunarodnom privatnom pravu	145
a) Položaj i domašaj ranvoa u našem pravu	145
b) Način primene ranvoa u našem pravu	148
Glava VI	
JAVNI POREDAK	150
1. Postavljanje problema	151
2. Nekoliko primera	151
3. Pojava i bliže određivanje javnog poretka	153
a) Terminološke napomene	153
b) Javni poredak i ustanova javnog poretka u međunarodnom privatnom pravu	154
c) Problem utvrđivanja kruga normi koje čine javni poredak	154
ca) Dva osnovna pristupa	155
cb) Javni poredak i imperativni propisi	156
cc) Relevantnost stepena zainteresovanosti domaće države	157
cd) Povredu javnog poretka mogu da prouzrokuju samo meritorni efekti strane norme ili odluke	158
ce) Promena normi koje imaju karakter javnog poretka	160
4. Preimućstva i negativne strane javnog poretka	160
5. Posledice primene ustanove javnog poretka	161
a) Neprimena stranog prava	161
b) Nepriznanje strane odluke	162
6. Javni poredak i ustanova javnog poretka u međunarodnom privatnom pravu Srbije	162

Glava VII	
NORME NEPOSREDNE PRIMENE	164
1. Uvodne napomene	165
2. Nekoliko primera	167
a) Nemačko pivo i Islamska Republika Iran	167
b) Ugovori, aneksi i izvoz	168
c) Da li je zajam – zajam?	168
3. Svojtvo i posledice svojstva norme neposredne primene	169
a) Koje su norme „norme neposredne primene“?	169
b) Kada treba primeniti norme neposredne primene?	170
c) Primena, odnosno uzimanje u obzir strane norme	173
Glava VIII	
IZIGRAVANJE ZAKONA (<i>FRAUS LEGIS</i>)	175
1. Pojam izigravanja zakona u međunarodnom privatnom pravu	175
2. Primeri izigravanja zakona	176
3. Elementi izigravanja zakona	179
a) Veštačko stvaranje tačke vezivanja	179
b) Namera izigravanja	179
c) Izbegavanje domaćih imperativnih normi	180
4. Različita stanovišta o sankcionisanju <i>fraus legis</i> u međunarodnom privatnom pravu	181
5. Oblici izigravanja zakona u međunarodnom privatnom pravu	182
6. Izigravanje zakona u našem međunarodnom privatnom pravu	183
Glava IX	
VREMENSKI FAKTOR U MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU	185
1. Različite granice važenja pravnih normi	185
2. Vremensko razgraničenje normi u domenu međunarodnog privatnog prava	187
3. Promena suvereniteta – slučaj Jugoslavija	189
4. „Mobilni sukob zakona“ (<i>conflict mobile</i>) u međunarodnom privatnom pravu	191
a) Nekoliko primera	191
b) <i>Conflict mobile</i> i slične pojave u međunarodnom privatnom pravu	192
c) Načini rešavanja <i>conflict mobile</i>	194

Glava X

NEJEDINSTVENI PRAVNI POREDAK U MEĐUNARODNOM
PRIVATNOM PRAVU

196	
197	1. Pojava unutar državnih sukoba zakona
198	2. Kolizione norme pred nejedinstvenim pravnim poretkom
198	a) Postavljanje problema
199	b) Tri primera
199	c) Rešenja u teoriji, zakonodavstvu i praksi
202	d) <i>Lex nationalis</i> pred nejedinstvenim pravnim poretkom
203	e) Norme ZMPP pred nejedinstvenim pravnim poretkom

Glava XI

RECIPROCITET I RETORZIJA

205	1. Reciprocitet i retorzija u međunarodnom privatnom pravu
206	2. Opredeljivanje područja na kojima je opravdano postaviti uslove reciprociteta
206	a) Reciprocitet i retorzija u određivanju merodavnog prava
208	b) Reciprocitet i retorzija u oblasti sukoba jurisdikcija
209	c) Reciprocitet i retorzija u pogledu prava stranaca
210	3. Reciprocitet i retorzija u odnosu na složene pravne sisteme
210	4. Problem dokazivanja reciprociteta
212	5. Oblici reciprociteta
212	a) Vrste reciprociteta prema načinu nastanka
215	b) Vrste reciprociteta prema pravnoj sadržini

Treći odeljak

ISTORIJSKI RAZVOJ

MEĐUNARODNOG PRIVATNOG PRAVA

Glava I

UVODNA RAZMATRANJA

221	1. Svrha pregleda istorijskog razvoja
221	2. Istorija međunarodnog privatnog prava, ili istorija međunarodno-privatnopravne misli?
222	3. Istorija međunarodnog privatnog prava, ili istorija sukoba zakona?
223	4. O pitanju periodizacije

Glava II

ROBOVLASNIČKA GRČKA I RIM

224	1. Opšti pogled
225	2. Začeci međunarodnog privatnog prava u Grčkoj

3. Začeci međunarodnog privatnog prava u Rimu	227
a) Prava stranaca u Rimu	227
b) Određivanje merodavnog prava	228
Glava III	
RASPAD RIMSKOG CARSTVA I RANI FEUDALIZAM.	230
1. Vladavina personalnog principa	230
a) Određivanje plemenskog porekla	231
b) Određivanje merodavnog prava	231
2. Pojava teritorijalnog principa umesto personalnog.	232
Glava IV	
ŠKOLE STATUTA.	233
1. Italijanska škola statuta	233
a) Društveni uslovi koji su opredelili italijansku školu statuta.	233
b) Rad italijanskih statutista	235
2. Francuska škola statuta	238
a) Društveni uslovi koji su opredelili francusku školu statuta.	238
b) Dimulen (Dumoulin).	239
c) Daržantre (D'Argentré).	240
3. Holandsko-flamanska škola statuta.	241
a) Društveni uslovi koji su opredelili holandsko-flamansku školu statuta.	241
b) Rad holandsko-flamanske škole	242
Glava V	
MEĐUNARODNO PRIVATNO PRAVO U DRŽAVAMA KONTINENTALNE EVROPE U XIX VEKU	244
1. Opšti pogled	244
2. Vehter (Wächter).	245
3. Savinji (Savigny).	247
4. Mančini (Mancini).	248
Glava VI	
ANGLO-AMERIČKE KONCEPCIJE U MEĐUNARODNOM PRIVATNOM PRAVU (XVIII I XIX VEK).	251
Glava VII	
AMERIČKA REVOLUCIJA U OBLASTI SUKOBA ZAKONA (XX VEK) I NJENI ODJECI	255

Četvrti odeljak ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA

Glava I	
PRAVNA I POSLOVNA SPOSOBNOST	261
1. Pravna i poslovna sposobnost fizičkih lica	262
a) Neki problemi koji daju povoda sukobima zakona pri utvrđivanju pravne i poslovne sposobnosti fizičkih lica.	262
b) Državljanstvo kao pravna ustanova	264
ba) Pojam državljanstva	264
bb) Sticanje državljanstva po Zakonu o državljanstvu Republike Srbije	265
bba) Osnovni načini sticanja.	265
bbb) Dopunski načini sticanja.	266
bbc) Tranzitorne odredbe ZOD.	268
bc) Sticanje državljanstva po međunarodnim ugovorima	269
c) Državljanstvo kao tačka vezivanja	269
d) Domicil kao pravna ustanova i tačka vezivanja	271
e) Uobičajeno (redovno) boravište i boravište	275
f) Dilema između državljanstva i domicila kao tačke vezivanja	276
g) Kolizione norme za pravnu i poslovnu sposobnost fizičkih lica u našem pozitivnom pravu	277
2. Sposobnost pravnih lica	279
a) Neki problemi koji daju povoda sukobima zakona	279
b) Teškoće pri određivanju pripadništva pravnih lica.	280
c) Stanovište našeg prava	282
Glava II	
MEĐUNARODNO PORODIČNO PRAVO	284
1. Opšti pogled na problematiku međunarodnog porodičnog prava.	285
2. Izvori međunarodnog porodičnog prava u Srbiji	287
3. Određivanje merodavnog prava za bračne odnose	289
a) Materijalni uslovi za zaključenje braka	289
aa) Kumulativna primena <i>lex nationalis</i> budućih bračnih partnera	291
ab) Primena dela <i>lex fori</i>	294
b) Forma braka.	295
ba) Merodavno pravo za formu braka koji se zaključuje na teritoriji domaće države	296
bb) Merodavno pravo za priznanje brakova koji su zaključeni u inostranstvu	297

c) Diplomatsko-konzularni brakovi.	300
d) Nevažnost braka	302
e) Razvod braka.	305
f) Dejstva braka.	309
4. Imovinski odnosi u vanbračnoj zajednici	313
5. Merodavno pravo u pogledu statusa dece.	315
a) Merodavno pravo u pogledu bračnog porekla deteta	316
b) Merodavno pravo za vanbračno poreklo	318
6. Merodavno pravo za odnose između roditelja i dece	320
a) Merodavno pravo za poveravanje dece na čuvanje i vaspitanje.	322
b) Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice dece.	323
7. Merodavno pravo u pogledu obaveze izdržavanja	325
a) Pravne kategorije u domenu obaveze izdržavanja koje iziskuju posebno koliziono rešenje	326
b) Izdržavanje između roditelja i dece	327
c) Obaveza izdržavanja među ostalim srodnicima	328
d) Obaveza izdržavanja između usvojlaca i usvojenika	328
8. Merodavno pravo za usvojenje sa elementom inostranosti	329
a) Merodavno pravo u pogledu zasnivanja i prestanka usvojenja	329
b) Merodavno pravo za dejstva usvojenja.	330
Glava III	
MERODAVNO PRAVO ZA NASLEDNOPRAVNE ODNOSI	332
1. Problematika nasleđivanja sa stranim elementom	333
2. Izvori međunarodnog naslednog prava u Srbiji	335
3. Dve osnovne koncepcije o određivanju merodavnog naslednog prava.	336
4. Kolizione norme za nasleđivanje po pravu Srbije	339
a) Merodavno pravo za zakonsko nasleđivanje	339
b) Domašaj merodavnog prava za naslednopravne odnose sa elementom inostranosti	341
c) Merodavno pravo u pogledu testamentarnog nasleđivanja.	342
ca) Merodavno pravo u pogledu testamentarne sposobnosti	342
cb) Merodavno pravo u pogledu sadržaja testamenta	342
cc) Merodavno pravo u pogledu forme testamenta	343

Glava IV

KOLIZIONE NORME ZA STVARNOPRAVNE ODNOSI	346
1. Opšti pogled – postavljanje problema.	346
2. Stvarna prava na nekretninama.	349
a) Merodavno pravo – pravo države u kojoj se nekretnina nalazi	349
b) Određivanje merodavnog prava kada je reč o relacijama više nekretnina.	350
3. Stvarna prava na pokretnim stvarima	352
a) <i>Lex rei sitae</i> i alternativna rešenja	352
b) Promene mesta nalaženja pokretne stvari.	353
ba) Nekoliko primera	353
bb) Različita rešenja mobilnog sukoba zakona u stvarnom pravu	355
bc) Rešenje koje bi moglo da usvoji naše pravo	357
c) Stvari u tranzitu.	359
ca) Problem stvari u tranzitu.	359
cb) Tačke vezivanja za stvari u tranzitu	359
d) Osnovna sredstva prevoza.	361
da) Osnovna sredstva prevoza i razlozi za njihov poseban tretman	361
db) Tačke vezivanja za osnovna sredstva prevoza	362
4. Stvarna prava na hartijama od vrednosti i stvarna prava iz hartije od vrednosti	363
a) Uvodne napomene.	363
b) Stvarna prava na hartiji	363
c) Stvarna prava iz hartije	363
ca) Formiranje stvarnog prava iz hartije prilikom izdavanja hartije od vrednosti.	363
cb) Sticanje stvarnih prava iz hartije od vrednosti prilikom prenosa hartije od vrednosti	363

Glava V

ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA ZA UGOVORE	365
1. Značaj određivanja merodavnog prava za ugovore	367
a) Postavljanje problema	367
b) Unifikacija materijalnog prava versus unifikacija kolizionog prava	368
2. Izvori naših kolizionih normi za ugovore.	370
3. Autonomija volje.	371
a) Pojam i značaj autonomije volje.	371

b)	Granice autonomije volje	373
ba)	Oblast u kojoj se može koristiti autonomija volje	373
bb)	Odnosi li se autonomija volje na imperativne norme?	374
bc)	Opređenjenje autora	376
bd)	Pitanje koneksiteta	377
be)	Vremenski momenat do kojeg se može koristiti autonomija volje	380
c)	Pravna osnova autonomije volje	381
d)	Izričita i prećutna autonomija volje	382
e)	Voljna multiplikacija merodavnih prava (statuta)	383
f)	Pravo merodavno za ocenu punovažnosti ugovora o izboru prava	384
4.	Kolizione norme za ugovore u odsustvu autonomije volje (kolizione norme – fiksne norme ili rukovodni principi)	384
a)	<i>Lex loci contractus</i>	385
b)	<i>Lex loci solutionis</i>	386
c)	Domicil (ili sedište) dužnika karakteristične obaveze (prestacije)	387
d)	Princip najtešnje povezanosti, odnosno najbliže veze	388
e)	Kombinacije principa najtešnje povezanostii neke neposredno vezujuće tačke vezivanja (<i>via media</i> – otvorena koliziorna norma)	389
5.	Određivanje merodavnog prava u pogledu zastarelosti	390
6.	Određivanje merodavnog prava u pogledu forme ugovora	392
a)	Osnovna tačka vezivanja – <i>locus regit actum</i>	392
b)	Izuzeci od pravila <i>locus regit actum</i>	393
c)	Fakultativnost pravila <i>locus regit actum</i>	394
d)	Autonomija volje u pogledu forme ugovora	395
7.	Pitanje „cepanja“ ugovora	396
8.	Određivanje merodavnog prava za pojedine ugovore	398
a)	Kolizione norme za ugovor o kupoprodaji	398
b)	Kolizione norme za ugovore o prevozu	399
ba)	Ugovori o pomorskom prevozu stvari, putnika i prtljaga	399
bb)	Ugovori o vazdušnom prevozu putnika i stvari	401
bc)	Ugovor o železničkom transportu	402
bd)	Ugovor o drumskom prevozu	402
c)	Ugovor o transferu tehnologije	403
d)	Ugovor o cesiji	403

9. Pravne karakteristike kolizionih normi za ugovore u našem međunarodnom privatnom pravu	405
10. Neki nadnacionalni izvori međunarodnog ugovornog prava	405
a) Zemlje EU i Rimska konvencija.	405
aa) Kratak istorijski osvrt i osnovna sadržina Rimske konvencije	406
ab) Određivanje merodavnog prava	407
ac) Norme neposredne primene	414
b) Bečka konvencija	415
Glava VI	
ODREĐIVANJE MERODAVNOG PRAVA ZA MENICU I ČEK	422
1. Postavljanje problema	422
2. Menična (čekovna) sposobnost.	424
3. Forma meničnih (čekovnih) obaveza i radnji za održavanje meničnih (čekovnih) prava	425
4. Prava i obaveze kod menice (čeka).	427
Glava VII	
MERODAVNO PRAVO ZA VANUGOVORNU ODGOVORNOST	428
1. Delikti i drugi oblici vanugovorne odgovornosti	429
Objašnjenje zakonodavčevog manira regulisanja.	429
2. Određivanje merodavnog prava za kvazikontrakte.	430
a) Postavljanje problema – uporednopravne razlike.	430
b) Sticanje bez osnova i upotreba stvari bez posloводства (kondikcijski i verzioni zahtevi).	431
c) Posloводство bez naloga.	433
d) Ostale osnove za vanugovorne obaveze	434
3. Određivanje merodavnog prava za građanskopravne delikte.	434
a) Princip <i>lex loci delicti commissi</i>	435
aa) <i>Lex fori</i> kao dopunski princip za protivpravnost	435
ab) Teškoće u primeni načela <i>lex loci delicti commissi</i>	436
b) Kritika principa <i>lex loci delicti commissi</i> i njegove alternative	437
ba) Stanovišta koja se javljaju u američkoj teoriji i praksi.	437
bb) Odjeci američkih stanovišta	439
c) Kolizione norme za građanskopravne delikte u našem pozitivnom međunarodnom privatnom pravu.	441
d) Pravila Haške konvencije o merodavnom pravu za drumske saobraćajne nezgode.	444
da) O najznačajnijim pojmovima i terminima koje koristi Haška konvencija	445

db) Odnosi koje rešava Konvencija	445
dc) Pravila Haške konvencije kojima se određuje merodavno pravo	447
dca) Osnovno rešenje	447
dcb) Druge značajnije norme Haške konvencije o merodavnom pravu	449

Peti odeljak

PRAVA STRANACA DA STUPAJU U PRIVATNOPRAVNE ODNOSU U SRBIJI

Glava I

UVODNA RAZMATRANJA	453
1. Opšti pogled	454
2. Pojam stranca	455
3. Klasifikacija pravnog položaja stranaca	456

Glava II

PRAVA STRANACA DA STUPAJU U POJEDINE PRIVATNOPRAVNE ODNOSU U SRBIJI	458
1. Prava stranaca da stupaju u porodičnopravne odnose u Srbiji	458
a) Pravo stranaca na brak	459
b) Pravo stranca da bude usvojitelj ili usvojenik	460
c) Pravo stranca da bude staralac ili šticećenik	462
2. Prava stranaca da nasleđuju u Srbiji	463
3. Prava stranaca da stupaju u stvarnopravne odnose	464
a) Stvarna prava na pokretnim stvarima	464
b) Stvarna prava na nekretninama	464
4. Prava stranaca da stiču obligaciona prava	467
5. Prava stranaca da zasnivaju radni odnos	467
6. Prava stranih ulagača	469
a) Koncepcijske dileme	469
b) Istorijski osvrt	469
c) Strana ulaganja u Srbiji – rešenja Zakona o stranim ulaganjima	471
ca) Ko se smatra stranim ulagačem?	472
cb) Obaveze i prava stranog ulagača	473
d) Koncesije i BOT	475
e) Rešavanje sporova iz stranih ulaganja i koncesija	476
7. Pravo stranih firmi na osnivanje predstavništva i ogranka u Srbiji	477

Šesti odeljak
 GRAĐANSKI POSTUPAK U PRISUSTVU
 ELEMENTA INOSTRANOSTI
 (MEĐUNARODNO GRAĐANSKO PROCESNO PRAVO)

Uvod	481
Izvori prava	482
Glava I	
MEĐUNARODNA NADLEŽNOST	484
1. Pojam i značaj međunarodne nadležnosti	485
a) Nadležnost i sukobi nadležnosti	485
b) Pojam međunarodne nadležnosti	487
c) Značaj međunarodne nadležnosti	488
d) Međunarodna i mesna nadležnost sudova	489
e) Kriterijumi zasnivanja međunarodne nadležnosti	491
2. Pravila o međunarodnoj nadležnosti sudova	493
a) Direktna i indirektna međunarodna nadležnost	493
b) Isključiva i konkurentna međunarodna nadležnost	493
ba) „Relativna“ isključiva međunarodna nadležnost	496
c) Opšta (sa retorzionom) i posebna međunarodna nadležnost	496
ca) Opšta međunarodna sudska nadležnost (<i>actor sequitur forum rei</i>) i retorziona nadležnost	498
cb) Posebna međunarodna sudska nadležnost	500
d) Zakonski i sporazumno određena međunarodna nadležnost (prorogacija nadležnosti)	501
e) <i>Forum non conveniens</i>	503
3. Nekoliko primera normi o međunarodnoj nadležnosti srpskog prava	505
4. Rešavanje pozitivnog sukoba međunarodne nadležnosti – međunarodna litispencija	507
5. Pravila o međunarodnoj nadležnosti Regulative Brisel I (44/2001)	511
a) Istorija „evropskog sudskog prostora“	511
b) Osnovne ideje Brisel I Regulative	512
c) Pravila o nadležnosti	513
d) Litispencija i povezani zahtevi po Brisel I Regulativi	516
Glava II	
VOĐENJE GRAĐANSKOG POSTUPKA U PRISUSTVU ELEMENTA INOSTRANOSTI	518
1. Ustaljivanje nadležnosti (<i>perpetuatio iurisdictionis</i>)	519

2. Stranačka i parnična sposobnost stranaca	520
3. Položaj stranaca u građanskom postupku u prisustvu elementa inostranosti.	521
a) <i>Cautio iudicatum solvi</i>	522
b) Uslovljavanje besplatne sudske pomoći (uslovljavanje siromaškog prava)	524
4. Međunarodna pravna pomoć.	525
a) Dostavljanje.	526
b) Ostali vidovi pravne pomoći.	528
c) Principi na kojima se zasniva međunarodna pravna pomoć	528
Glava III	
PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA.	531
1. Pojam priznanja i izvršenja stranih odluka.	532
2. Sistemi priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka	534
3. Priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka prema srpskom pravu	536
a) Izvori	536
b) Pojam strane sudske presude (odluke)	537
c) Položaj stranih odluka u Srbiji	539
ca) Princip bilateralizacije i odstupanja od tog principa	539
cb) O efektima stranih odluka koje su priznate u Srbiji.	541
d) Uslovi (smetnje) za priznavanje stranih odluka u Srbiji	542
da) Međunarodna nadležnost suda koji je doneo odluku.	543
db) Pravosnažnost, odnosno izvršnost strane sudske odluke	546
dc) Poštovanje prava odbrane.	546
dd) Odsustvo pravosnažne domaće odluke u istoj stvari	548
de) Odsustvo ranije započetog postupka pred srpskim organom u istoj stvari	548
df) Uzajamnost	549
dfa) Pretpostavljeni reciprocitet	549
dfb) Pitanje deljivosti reciprociteta	552
dfc) Izuzeci od uslova reciprociteta.	553
dg) Poštovanje javnog poretka	553
e) Posebna pravila o priznanju odluka koje se tiču statusa	555
ea) Posebni uslovi u pogledu statusnih odluka koje se tiču ličnog stanja srpskih državljana	555

eb) Posebni uslovi u pogledu odluka koje se tiču statusa državljana države porekla odluke	556
ec) Posebni uslovi u pogledu odluka koje se tiču statusa državljana trećih država	556
4. Postupak priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka po srpskom pravu	557
a) Priznanje kao predmet postupka	557
b) Priznanje kao prethodno pitanje	559
5. Pravila Brisel I Regulative (44/2001) o priznanju i izvršenju stranih sudskih odluka	560
a) Sloboda kretanja svih odluka	561
b) Zabrana preispitivanja nadležnosti	561
c) Priznanje i izvršenje	562
Glava IV	
GRAĐANSKI POSTUPAK U PRISUSTVU ELEMENTA	
INOSTRANOSTI – PITANJE IMUNITETA	
1. Postavljanje problema	563
2. Imunitet diplomatskih i konzularnih predstavnika i međunarodnih organizacija	565
3. Imunitet države	567

Sedmi odeljak

MEĐUNARODNE TRGOVAČKE ARBITRAŽE

1. Pojam i odlike međunarodnih trgovinskih arbitraža	573
2. Vrste međunarodnih trgovinskih arbitraža	575
a) Ustanove slične arbitražama	576
3. Izvori normi	577
a) Autonomija volje stranaka	577
b) Institucionalna pravila ne-državnog porekla	578
c) Državne procesne norme	579
d) Međunarodni sporazumi	580
e) Pitanje hijerarhije raznih normi	580
4. Nadležnost međunarodnih trgovinskih arbitraža	581
a) Pojam i vrste arbitražnih sporazuma	581
b) Autonomija arbitražnog sporazuma i princip „Kompetenz-Kompetenz“	582
c) Uslovi za punovažnost arbitražnih sporazuma	584
5. Postupak pred međunarodnim trgovinskim arbitražama	587
a) Osnovni problemi postupka pred međunarodnim trgovinskim arbitražama	587
b) Merodavna pravila	588

c) Konstituisanje arbitraže	589
d) Tok postupka pred spoljnotrgovinskim arbitražama	589
e) Postupak pred STA	590
6. Primena materijalnog prava od strane međunarodnih trgovinskih arbitraža	591
a) Opšti pogled	591
b) Primena materijalnog prava od strane STA	595
7. Pravna sredstva protiv arbitražnih odluka	596
a) Opšti pogled	596
b) Utvrđivanje porekla arbitražne odluke	597
c) Priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka	599
ca) Značaj priznanja i izvršenja stranih arbitražnih odluka	599
cb) Priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka prema propisima Srbije	600
cba) Uslovi za priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka	600
cbb) Postupak priznanja i izvršenja stranih arbitražnih odluka	604
cc) Priznanje i izvršenje stranih arbitražnih odluka prema međunarodnim sporazumima	605
d) Poništaj domaće arbitražne odluke	607
Prilog I	
ZAKON O REŠAVANJU SUKOBA ZAKONA SA PROPISIMA DRUGIH ZEMALJA	609
Glava prva	
OSNOVNE ODREDBE	609
Glava druga	
MERODAVNO PRAVO	611
Glava treća	
NADLEŽNOST I POSTUPAK	618
Glava četvrta	
PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH ODLUKA	627
Glava peta	
POSEBNE ODREDBE	629
Glava šesta	
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	630
Prilog II	
ZAKON O ARBITRAŽI	632
Glava I	
OSNOVNE ODREDBE	632

Glava II	
SPORAZUM O ARBITRAŽI	633
Glava III	
ARBITRAŽNI SUD	635
Glava IV	
ARBITRI	636
Glava V	
NADLEŽNOST ARBITRAŽNOG SUDA	638
Glava VI	
POSTUPAK PRED ARBITRAŽNIM SUDOM	639
Glava VII	
ARBITRAŽNA ODLUKA	643
Glava VIII	
PONIŠTAJ ARBITRAŽNE ODLUKE	645
Glava IX	
PRIZNANJE I IZVRŠENJE ARBITRAŽNIH ODLUKA	647
Glava X	
ZAVRŠNE ODREDBE	648